

Уважаеми дами и господа,

За пореден път се появяват признаци, че проектът АЕЦ „Белене“ ще се случи. Аз лично, а и БСП като партия винаги сме подкрепяли строителството на втора атомна централа и сме се борили това да се случи. Днес перспективата, че проектът АЕЦ „Белене“ ще бъде осъществен, е повече от реална, особено след разговорите на президента Румен Радев в Русия с премиера Медведев и президента Путин. Защото в каквито и конфигурации да бъде строена АЕЦ „Белене“ няма как да минем без руската страна. Реакторите са руски. Тази централа обаче е необходима за целия регион, не само за България. Има изследвания, според които след 10 – 15 години в региона ще има недостиг на електроенергия. Ако ние като държава не побързаеме да се възползваме от предимството, което ни дава фактът, че имаме лицензирана площадка и почти готово оборудване и не запълним тази празнина, тя ще бъде запълнена от други. Те ще построят техните централи и ние вместо да изнасяме ток, ще внасяме от тях.

Трябва да дадем отговор и на спекулациите, че подобен проект може да ни постави в зависимост от Русия. Категорично това не е така, защото става дума за чисто икономически отношения. Ние от БСП предлагаме АЕЦ „Белене“ да бъде в отделно дружество, държавно предприятие. И това държавно предприятие да започне да функционира на чисто търговски принцип с проектно кредитиране и финансиране на строителството, с участие на стратегически инвеститор. Моето лично мнение е, че държавата трябва да има водеща роля в този проект и реализацията му. Припомням, че енергията от атомна централа се води собствено производство, независимо от това откъде идва ядреното гориво. Защото неговата себестойност е много ниска в сравнение на останалите разходи и цената на електроенергията накрая. И освен

всичко друго, срокът за презареждане е много голям. Образно казано, не съществува опасността, ако днес свърши горивото, утре да трябва да зареждаме. Освен това, колкото и специфично да е едно ядрено гориво, то може в краен случай да бъде заменено от друг източник. Тук Русия не може „да ни въртне кранчето“, каквито опасения изказват някои противници на проекта. Колкото до самото строителство – да, шеф монтажът навярно трябва да бъде излъчен от тези, които са произвели реактора, но това е световна практика и не води до зависимост, води до сигурност. Искам да подчертая, че по време на строителството ще дадем работа да десетки хиляди българи. Ако бъде осъществена и първоначалната идея за обучителен център за кадри за ядрени централи, това ще бъде допълнителен плюс към целия проект. Вече над тридесет години продължава сагата с тази АЕЦ. Тя най-вероятно се превърна в световен рекордър по първи копки и прекратявания. Не бих искал да политизирам, защото това няма да допринесе за реализацията на проекта „Белене“. Искам обаче дебело да подчертая друго - от 1988 г. до ден днешен няма правителство, което да не е допринесло за това централата да не се случи. Няма правителство, което да е цялото в бяло. Разбира се, степента на отговорност е различна.

Да припомня:

Всичко започна с прекратяването на строителство при правителството на Луканов, продължи с дългото лутане при избора на технология при правителството на НДСВ заедно с ДПС, като последните и тогава бяха против този проект, неподписването на решаващ документ през пролетта на 2009 година от министър в правителството на Станишев под предлог предстоящи избори, за да се стигне до прекратяването му от правителствата на Бойко Борисов. Дори и при кабинета на Орешарски не се случи рестарт,

независимо от желанието на БСП в това направление. Причината тук бе в позициите на ДПС против тази централа.

Това трябва да ни е обица на ухото, когато говорим за проекти, надхвърлящи мандата на едно правителство. Да не се страхуваме в края на един мандат да подпишем документи, които трябва да бъдат подписани, защото не знаем какво да каже следващото правителство. Да имаме консенсус по въпроси, засягащи националната сигурност и националните интереси. И да търсим този консенсус преди да започнем да реализираме даден проект, а не, след като започнем да го реализираме, да се борим с противниците му.

Колкото до постоянството на премиера, мисля си, че загубеният арбитраж е обица на ухото му и той, пък и всеки следващ премиер, няма да си позволят прибързани решения за прекратяване на вече подписани договори и отказ от вече поети ангажименти. Все пак, за да сме честни, доколкото ми е известно, в света няма нито една атомна централа, изградена без държавата да поеме гаранция по де една или друга форма свързана както със сигурността на самата функционирането на самата централа, устойчивостта на средата, така и с ангажиментите, които имаме по отношение на антитерористични мероприятия и защита от кибератаки. Това трябва да се има предвид при преговорите с бъдещия стратегически инвеститор, още повече в светлината на предишното непостоянство от страна на правителството по този проект

И още веднъж по въпроса, кой би могъл да бъде стратегическия инвеститор:

Като такъв могат да явят китайски фирми и да предложат някаква финансова схема, която да изглежда приемлива, но да изключва използването на вече доставената част от оборудването. Но ние

със сигурност ще загубим още поне осем години, защото. през това време ще тече лицензирането на реакторите. Освен това площадката е подготвена за друго оборудване, с други реактори. Трудно бих могъл да си представя съвместяване на тази площадка с нов тип реактори. Затова пак казвам – българското участие трябва да бъде решаващо, да ни гарантира участие във взимането на всички решения, включително за цената на произвежданата електроенергия.

Обнадеждаваща е новата позиция на Министерството на енергетиката, одобрена от правителството. Това, което е записано в доклада на министър Теменужка Петкова е изграждане на централата с българско участие и стратегически инвеститор. Такава бе, помните, формулата още през 2004 г., когато проектът бе рестартиран от кабинета „Сакскобургготски“. Тогава се предвиждаше участие на България, на френската фирма „Арева“ и германската RWE. Те се отказаха не защото проекта беше лош, а защото имаше политическа непоследователност. Това е най-лошото нещо за инвеститор на проект от такъв мащаб – да не знаеш как ще постъпи правителството във всеки следващ момент.

Докладът е обнадеждаващ, но не е достатъчен. Припомням, съществува решение на Народното събрание от 2012 година със заглавие „Решение относно спиране на строителството на АЕЦ „Белене“. Освен заглавието в него има една точка, която разглежда вариант за строителство на парогазова централа на площадката за АЕЦ „Белене“. Затова от БСП в парламентарната комисия по енергетика ще настояваме първо да се приеме друго решение на Народното събрание, с което да бъде отменено решението на Народното събрание от 2012 г. След това трябва да се търси вариант, при който печели и държавата, и стратегическият

инвеститор. Построяването на втората атомна централа ни връща отново в клуба на най-модерните ядрени държави.

Уважаеми дами и господа,

Завършвам това мое експозе отново с надеждата, че този път проектът АЕЦ „Белене“ ще бъде реализиран. Но и обръщам внимание на казаното от мен по-рано – проблемите пред него не са за подценяване и само разумни преговори с потенциални стратегически инвеститори, преговори, насочени към защита интересите не само на инвеститора, но и на държавата, могат да доведат до успешен старт.

Благодаря за вниманието.